

Максимова О.О. Розвиток особистісного потенціалу майбутніх вихователів // Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: Матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця, 26-27 листопада 2020 р.). – Вінниця: «Твори», 2020. - С. 135 – 139.

e-mail: helen.maks23@ukr.net

РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Максимова О.О.

Анотація: У статті аналізується поняття «особистісний потенціал», дається короткий опис типових для юнацького віку змін у потребнісній сфері. Розглядаються можливості вищого навчального закладу щодо оптимального розкриття потенцій майбутнього вихователя.

Ключові слова: особистісний потенціал, особистість, особистісні ресурси, життєвий успіх, самореалізація.

DEVELOPMENT OF PERSONAL POTENTIAL OF FUTURE EDUCATORS

Maksimova O.O.

Abstract: The article analyzes the concept of "personal potential", gives a brief description of typical youth changes in the field of needs. The possibilities of a higher educational institution in relation to the optimal disclosure of the potentials of a future educator are considered.

Key words: personal potential, personality, personal resources, life success, self-realization.

Розвиток вищої освіти на сучасному етапі передбачає посилену увагу до особистості кожного здобувача, врахування його потреб і бажань, реалізацію студентоцентрованого підходу. Це природно, оскільки виходячи на фінішну пряму, яка є останнім містком між дитинством і дорослістю, людина повинна максимально апробувати себе в різних напрямках і розкритися, щоб твердими впевненими кроками ввійти в обрану професію. Вимогами, що стоять перед вищими закладами у сьогоднішній день, є не тільки передача методичних знань, умінь, збагачення світогляду, а й розвиток

творчого потенціалу здобувача, різних компетенцій, необхідних для плідного виконання покладених на нього функцій, а також формування особистісних якостей, які допоможуть знаходити спільну мову з дітьми, їх батьками, громадськістю, домовлятися і взаємодіяти, бути упевненим у власних силах.

У навчанні цінний не лише результат, але й сам процес сходження, пошуку, спроби, помилки, здобутки – тобто все, що розвиває, привчає самотійно мислити і діяти творчо. Особистісний розвиток має певні тенденції, закономірності, можливості. З'ясування умов активізації потенціалів особистості, як суттєвого джерела її розвитку, здатної не тільки до актуалізації власного “Я”, а й до духовного розвитку – важливе педагогічне завдання.

Аналіз досліджень, присвячених питанням розвитку особистісного потенціалу людини показує, що вони побудовані на теоретико-методологічних підходах, що розглядають особистість як цілісну, багаторівневу і таку, що саморозвивається, систему (Г.Альтшуллер, М.Данченко, В.Зусман, Т.Кудрявцев, С.Литвин, Р.Немов, С.Новосьолов, В.Одрін, В.Пархоменко, Б.Поляков, Б.Теплов,). Розкриття соціально-філософського аспекту даної проблематики стало предметом спеціального дослідження С.Анісімова, О.Гусейнова, О.Дробницького, О.Лосева, В.Плахова, Л.Сохань, О.Титаренка, Т.Тугаринова та ін.

Завданням нашої статті є висвітлити шляхи оптимального розкриття особистісного потенціалу майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти.

Саме поняття «потенціал» є полінауковим і розглядається в різних галузях знань. Вікіпедія означає потенціал як можливості, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані, а потенціал людини як систему відновлюваних внутрішніх ресурсів, які виявляються в діяльності, направленій на отримання соціально важливих результатів. Схоже визначення знаходимо в праці В.Маркова, Ю.Синягіна: це сукупність поновлюваних ресурсів, які можуть бути використані людиною для досягнення певної мети або результату [1]. Під особистісним потенціалом

розуміємо сукупність наявних здібностей людини як суб'єкта діяльності та придатних до мобілізації основних джерел у вигляді задатків, неповторне поєднання лише їй притаманних властивостей, які в разі їх використання дозволять особі-носію досягти значних результатів діяльності у певних сферах. Потенціал таких властивостей забезпечує особі самореалізацію через спілкування з іншими людьми та через вплив на них (А.Петровський, 1984, Є.Головаха, 1987, Ю.Швалб, 2004) .

Як засадові стосовно розкриття особистісного потенціалу людини визначаємо такі підструктури особистості, як мотивація, самооцінка, рівень домагань, самоцінність, пізнавальні, емоційно-вольові особливості (ініціативність, здатність до вмотивованого ризику, висока працездатність, сила волі, самодисципліна, відповідальність, уміння розподіляти свій час, упевненість, стійкість у подоланні труднощів).

Вступ на нову життєву ниву розкриває перед здобувачами нові дороги. Адже новий колектив і одногрупників, і викладачів ще не має ніяких стереотипних ставлень, які супроводжували особистість в шкільні роки. Це, мабуть, один з найбільших плюсів початку нового етапу життя. Юнь може реалізувати свій ідеал, свої мрії. Та й зміна умов існування завжди йде на користь, адже це новий досвід, нові зустрічі, знайомства, враження, завоювання авторитету, посідання певного статусу в групі.

Як свідчить аналіз наукової літератури, присвяченій юнацькій віковій психології, в цей період людиною керують такі соціальні потреби, як мотивація досягнення (потреба бути успішним), мотивація афіліації (потреба у приналежності), мотивація влади (за Д. Макклелландом); за С. Фіске - потреби у приналежності, в контролі, розумінні ситуації, в досягненні, довірі до оточуючих; згідно з Е. Фроммом - – потреба у самоствердженні, у людських зв'язках, у прихильності. Таким чином, на передній план виступають потреби у схваленні, в досягненні успіху, у широкому визнанні, в повазі. Це реалізується як бажання перевірити свої нові когнітивні здібності,

добитися поваги та високої соціальної оцінки, намагання показати себе з кращого боку, особливо перед представниками іншої статі та ін.

Гостріше постає потреба у самореалізації та розвитку власного "Я" у зв'язку з настанням неминучої необхідності вести самосійне матеріальне життя, відокремлюючись від батьків. А робота потребує активності, яскравості, неординарності, відповідальності, дисциплінованості. Тому міняється і свідомість здобувача вищої освіти: якщо раніше можна було «сховатись» за батьків, то тепер настав час самому заявити про себе якщо і не всьому світу, то хоча б найближчому оточенню.

Як вважає Г.С. Абрамова, юнацький вік —це вік зростання сили "Я", його здатності не втратити, зберегти своє "Я" та проявити свою індивідуальність в умовах групової діяльності та інтимної близькості, дружби.

Нові вимоги до навчальної діяльності, до соціальної активності, необхідність у задоволенні своїх зрослих потреб вводять особистість у дорослий нормований світ міжособових стосунків і вимагають від неї організованості, творчості, активності, відповідальності, дисциплінованості, пошуку того особливого, чим можна вирізнитися, завоювати авторитет і, що немало важливо, заробити гроші. В проявах свободи фантазії, неординарності всіляко сприяють викладачі, надаючи здобувачам значний відсоток самостійності при підготовці до навчальних занять, пропонуючи обрати і організувати форму їх проведення. Також майбутні вихователі можуть обрати 25% предметів, які їм більше до душі, які вони вважають найбільш цікавими для себе, з переліку варіативних предметів. Це також дає можливість глибше зануритися в той напрямок, до якого здобувач вищої освіти відчуває хист, прихильність, інтерес. Значні можливості розкритися надає, звісно, педагогічна практика. Там студенти проявляють не тільки свої методичні здібності, а й апробовують себе як психологи, актори, режисери, художники, співаки, танцюристи, дизайнери, спираючись на власні особистісні ресурси. Адже професія вихователя надзвичайно багатоаспектна.

А головне в ній - любов до дітей. Той щасливий і гармонійний із самим собою, хто здатний на такі почуття. А діти віддають сторицею, вони відчують прихильність дорослого, тягнуться до нього, сприймають як рідного, заряджають своїм сміхом, обіймами, любов'ю, дарують можливість бути молодим, здоровим, активним, творчим, щасливим, потрібним! За таких обставин розкриваються і самореалізуються навіть замкнені, несміливі, непевнені у собі особистості.

Проявити свої неординарні здібності здобувачі мають можливість, працюючи вожатими у літньому центрі дозвілля та відпочинку «Веселкова країна», який організовується при університеті для дітей. Забезпечення оздоровлення малюків, цікавого активного відпочинку, проведення творчих майстерень, екскурсій, ігор, вистав, концертів – ось де проявляється студент, пробуджуються всі його задатки.

Вихователь – це завжди актор. Спробувати себе в різних ролях – добрих і злих, чемних і вередливих, розумних і простачків, веселих і похмурих можна в нашому студентському театрі «Рукавичка». Вдягати маску і ставати іншою персоною завжди і цікаво, і повчально. Театр допомагає реалізувати мрії дитинства. Буває й так, що роль впливає на зміну характеру, поведінки.

Для викладача важливо вірити, що кожен студент – це неповторний витвір природи з притаманними тільки йому особливостями, задатками, здібностями. Всі люди прийшли в цей світ невипадково, і зрозуміти свою природу, віднайти «сродну працю», як говорив Г.Сковорода, є головним завданням в житті. Шляхи пошуку резервів у розвитку прихованого потенціалу особистості можна поділити на внутрішні (черпаємо в самому собі) і зовнішні (їх розкриває інша людина). Тому актуальним залишається зосередження уваги на індивідуальному підході до здобувачів, який ґрунтується на засадах студентоцентрованої освіти.

Резюмуючи викладене, зазначимо, що людина живе на світі, що постійно змінюється, і для того, щоб вижити в ньому, має займати активну

позицію, бути «гнучкою», виявляти вміння пристосовуватись до нововведень часу, вміло використовувати особистісні ресурси. Допомогати осягати щось нове, розкриватися з різних боків, розвивати особистісний потенціал, обирати оптимальний живий шлях, бути моральним і корисним суспільству, самореалізуватися – це головні завдання, які стоять перед сучасним викладачем.

Література

1. Марков В.А. Потенциал личности [Текст] / В.А. Марков, Ю.В. Синягин // Мир психологии. – 2000. - № 1. – С. 250-261.
2. Міляєва В. Р., Лебідь Н. К., Бреус Ю. В. Теоретичний аналіз поняття «потенціал особистості» / В.Р. Міляєва, Н.К. Лебідь, Ю.В. Берус // Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. - Кам'янець-Подільський, 2013. - № 20. - С. 405-415.
3. Мурашко І. В. Розкриття поняття «особистісний потенціал» та його психологічної структури / І.В. Мурашко // Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання / за ред. С. Д. Максименка. Київ: Смульсон, 2010. - Т. 8. - В. 7. - С. 196-205.